

NOVADI ZAŁO

PILSĒTAS ZĀLĀJAM nav jābūt skūtam

Pilsētas sagūstītām asfalta cīlēkam brīnumaini lieliska varētu būt iespēja pa līcīcūs izpjautu tacīnu doties uz plāvu, kas ir tept, pilsētas parkā, vai apbūvēs apņemtā pilskalnā, vai laucīt pie daudzstāvu mājas. Bet tas iespējams vien tad, ja ziedošais zālājs nav pārliekā centībā jau noskūts. Jā, visa zāle pilsētā patiešām nav jānopauj, saķa uzrunātie eksperti. Bet dažviet tas tomēr ir jādara.

Paaudzes ar mauriņa pieredzi

Latvijā pilsētas dzīvo divas trešdaļas iedzīvotāju, citās Eiropas valstīs vēl vairāk. "Skaidrs, ka daudziem no mums, gan liekiem, gan maziem, liela daļa dzīves pieredzes iegūta pilsētā. Ja mums daba saistīs tikai ar trīs līdz piecus centimetrus garu mauriņu, vienādi zālu, tad, pie šīs pieredzes pieradušiem, arī šķiet, ka tās ir skaituma etalon. No tā izriet, ka cilvēks vairs nav spējīgs novērtēt dabas daudzveidību, jo viņš neapnēti, ka zāle grauž, kož, duras, vīns baidās no kukaiņiem. Šāds cilvēks nav ga-tavs arī ieraudzīt dabas vērtības un ceniešas tās saglabāt," stāsta Latvijas Universitātes asociātā profesore, zālāju pētniece Solvi-ta Rūsiņa. Tātad, ja cilvēks audzis vien ar zāļu mauriņu pieredzi, vi-nam nav saprotama nepieciešamība pētīt dabas daudzveidības. "Jo mums mazāk ziedu, un zāļu mauriņu ziedu nav vispār, jo mazāk šajā teritorijā arī kukaiņu un citu sīkātēnu. Ir reķināts, par cik reizēm kukaiņu biomasa un sugu skaita samazinās atkarībā no tā, vai mēs Mauriņu nopļaujam 3, 10 vai 15 centimetrus augstumā."

Lielajās pilsētās gan Eiropā, gan Amerikā tagad izplatītas dabas daudzveidības draudzīga mode - pilsētas veido plāvas, atstāj ne-pļautas platības zālienos, parkos un skvēros, novērojus kokkopis Edgars Nelands, kurš uzsver, ka tas dabai ir derīgi. Motorizētā plaušana pilsētās rada zemes vibrāciju, sablīvē augsnī, mikro-organismiem augsnē trūkst gaisa. Trimerējot zāļi, cilvēki mēdz nopļaujusi no vienīm kokiem, kurus paši iestādījuši, jo reti kad kocijēm ir uzlikti stumbri aizsargi. "Jo tuvāk koku dzīve ir dabas cīklam, kāds tas ir vietas, kur cilvēks mazāk darbojas, kā, piemēram, Gaujas senlejā, jo labāk. Ja plauj, mēs no plavas augu 50 vai 100 sugām nonākam līdz dažām, veidojam tuksnesi, vidi, kurā kukaiņiem nav vietas," saka kokkopis, gan uzsverot - plāut vai neplāut, tās jāzīst, nemot vērā vides kontekstu. Pil-nīgi nepļautos briķķos cilvēkam

Dažviet, nepļaujot zāli, iegūsim nevis plāvu, bet tikai augstās nezāles, dažas no tām mēdz izplatīties agresīvi. Tāpēc, pirms izvēlēties, kuras teritorijas varētu neplāut dabas daudzveidības vārdā, tās rūpīgi jāizvērtē. Jābūt arī botāniskām zināšanām, jāskatās, kas šeit aug.

grūti dzīvot. "Man ir piedāvā-jums kompromisam - pusi [piemēram, parkā] zāles nopļaut, otru nepļaut vai nopļaut reizi gadā. Tas latu nonenākt galējībās, jo vagaj arī vietas, kur bum-bu dauzit, bet tam mauriņš visur nav vajadzīgs."

Noteikumos norādīti centimetri

Liepājā ir spriests par to, ka varētu daļu no līdz šim plautām teritorijām arī nenocīpt, piemēram, Zirgu salā, Raipā parkā, Ventspils ielas parkā. "Šīs vietas varētu plāut tikai reizi gadā, kā to jau dara dabas aizsargājamajā teritorijā, Liepājas ezermalas plāvā," pastāsta Komunālās pārvaldes pārstāvis Aigars Štāls. Taču pērn pieņemtie pilsētas saistošie no-teikumi paredz, ka publiskās teritorijās zāle ir jāplauj un tā nedrīkst pārsniegt 20 centimetru augstumu. Noteikumi būtu jāmaina, tajos nosakot zonas, kur drīkst plāut tikai vienreiz gadā. "Sarunas par to ir bijušas, bet ne ar izšķirošu lēmumu," saka A. Štāls. Viņš saskata risku, ka nepļautajās teritorijās varētu "savairoties ērces, piknikotāji izvārtītu skābus laukumus, izskātīties briesmīgi". Pēc tam varētu būt sarežģīti to visu sakopt.

Atstāt neplāutu plāvu pilsētā - tas būtu joti svarīgi tādiem iedzīvotājiem, kuri no pilsētas laukā netiek. Piemēram,

pēc vienīm tādu iespēju nedot? Kāpēc lai ģimenes ar bērniem nepastāgtu skāstā varētu dot nozīmīgu naudas ietaupījumu. Tomēr jārēķinās ar to, ka tad, ja gribas krāsainu plāvu un ja to plāuj tie-kai reizi gadā (pēc tam, kad plāva noziedējusi un sēklas izpurinājusi), no teritorijas ir jāizvāc nopļautā zāle, citādi veidosies pārāk lekna zeme. "Daudzviet pilsētā būtu labi, ja auglīgākās vietas plātu gadā divas, nevis tikai vienu reizi. Vispirms maija beigās, kad vēl ir mitrumi, jo tā samazinās graudzāļu spēku, tās pavasarī aug pirmās. Tad ziedošām sugām ir vieglāk konkurēt ar graudzāļiem un ap-mēram līdz jūlijā vidum aīna ir krāsaina. Kad plāva noziedējusi, tā jāplauj un zāle jānovāc. Ja cilvēks pats sev grib izveidot plāvu, tad vasarā ir vērts doties uz laukiem, savākt sēklīgas un iesēt. Pilsētas ir barjera, kas liez sugām izplatīties. Te ir iet-ve, ielas - sēklīganās vietas, kur no laukiem ienākt pilsētā un laist nākamo paudzi. Vislabāk pašiem savākt vietējās izcel-smes sugas, nevis pirkī importa sēklas, ja tiešām domājam par palīdzību dabas daudzveidībai."

Arī pilsētā veidota plāva būs nelieels pakalpojums dabas daudzveidībai, palīdzēs apputekstētājiem, palīdzēs ziedošajiem plāvu augiem izplatīties cauri pilsētām uz laukumiem. Taču pilsētas plāvas galvenā misija būtu cilvēku izglītošana un tu-vināšana dabai, uzsver zālāju pētniece.

Lai publiskā teritorijā vai savā dārzā radītu vietu daudzveidīgumam plāvas augiem, nepie-

tiekt ar apņemšanos to nepļaut. Jāvēro, kas mauriņš aug. Lai ieaudzētu plāvas puķes, dažviet būs jāmaiņa augsnēs sastāvs, jā-padara zeme liesāka, jāzīvelas tādi augi, kuri spēj konkurēt ar tiem, kuri te jau aug priekšā.

S. Rūsiņa skaidro: "Diezgan droši varētu atstāt neplāutas tās teritorijas, kur mauriņš ir veido-jūšies dabiski, spontāni, kur ir savajās sugas. Tur minšainās augsnēs graudzālētes būs pāsās no sevis ieveisušās, būs saglabā-jūšies sarkanā auzene, kas nav liela, un tad blakus var ienākt arī šaurāpuļa ceļtekā, margrietiņā, vēl kāda cīta no ziedošajām su-gām, un tās ir labas kukaiņiem. Bet Rīgā esmu redzējusi mauri-nus, kas tagad palaisti brīvībā, bet tajos ir tikai graudzāles. Tur nav dabas vērtību, kukaiņiem tur nav, ko darīt. Nav nektāra. Tādās vietas papildus būtu jāsēj ziedoši augi. Tikai tad tā teritorija kalpos pilnasīgāk gan dabas daudzveidību, gan cilvēkiem. Jālauj mazliet ienākēt arī cil-vēka teritorijā. Protams, mīksts mauriņš, pa kuru bērni var droši skaidrit basām kājām, ir nepieciešams, bet kādā vietā var arī eksperimentēt. Vai atstāt kādu neplāutu laukumiņu pie ābeles vai piā kāda krūma, un tad ir jā-vēro - vienkārši jāpielādēt da-bas ienākšanā. Nekas jaunebūs dabai atdots, ja atstās vienkārši neplāutu, ja mēs paši neiesa-sītāmies, nesekošim līdzi, kas tur noteik. Tad jau arī izpratnei-ja plāut vai neplāut, tās jāzīst, nemot vērā vides kontekstu. Pil-nīgi nepļautos briķķos cilvēkam

parādās?" Ja visa zāle nav jānopļauj, tas pilsētām varētu dot nozīmīgu naudas ietaupījumu. Tomēr jārēķinās ar to, ka tad, ja gribas krāsainu plāvu un ja to plāuj tie-kai reizi gadā (pēc tam, kad plāva noziedējusi un sēklas izpurinājusi), no teritorijas ir jāizvāc nopļautā zāle, citādi veidosies pārāk lekna zeme. "Daudzviet pilsētā būtu labi, ja auglīgākās vietas plātu gadā augu, nevis tikai vienu reizi. Vispirms maija beigās, kad vēl ir mitrumi, jo tā samazinās graudzāļu spēku, tās pavasarī aug pirmās. Tad ziedošām sugām ir vieglāk konkurēt ar graudzāļiem un ap-mēram līdz jūlijā vidum aīna ir krāsaina. Kad plāva noziedējusi, tā jāplauj un zāle jānovāc. Ja cilvēks pats sev grib izveidot plāvu, tad vasarā ir vērts doties uz laukiem, savākt sēklīgas un iesēt. Pilsētas ir barjera, kas liez sugām izplatīties. Te ir iet-ve, ielas - sēklīganās vietas, kur no laukiem ienākt pilsētā un laist nākamo paudzi. Vislabāk pašiem savākt vietējās izcel-smes sugas, nevis pirkī importa sēklas, ja tiešām domājam par palīdzību dabas daudzveidībai."

Arī pilsētā veidota plāva būs nelieels pakalpojums dabas daudzveidībai, palīdzēs apputekstētājiem, palīdzēs ziedošajiem plāvu augiem izplatīties cauri pilsētām uz laukumiem. Taču pilsētas plāvas galvenā misija būtu cilvēku izglītošana un tu-vināšana dabai, uzsver zālāju pētniece.

Lai publiskā teritorijā vai savā dārzā radītu vietu daudzveidīgumam plāvas augiem, nepie-

Dzīvot un augt kvadrātmētrā

No trīsdesmit procentiem dabisko plāvu, kas vēl bija pirms simt gadu, Latvijā esan nonākuši līdz mazāk kā vienam procentam. Uz izvēdošās vērtības atjaunošanu mudina Latvijas Dabas fonda (LDF) projekts "GrassLIFE". Aicinājumam iesēt savu plāvas kvadrātmētru atsaukušies tāk daudzi iedzīvotāji, ka plāvas puķu sēklu pacīu visiem pat nepietika.

Jāmācās pacietība

Industrializācijas un meliorācijas rezultātā nepakļāvīgās plāvas nosusinātas, apārtas. Zajābību noņauj, satīn ciešos rulljos un aizved. Turklat plāvu augi labi jūtas nabadzīgas augsnēs. Cilvēks visur uzlabojis augību, un dabiskie augi tādā zeme neaug, iesēj kaut puskilogramu sēklu, norāda R. Sniedze-Kretalova.

Akcijas būtība esot vairāk izglītojoša. "Mēs saprotam, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet vairāki gadi, varbūt ir ne-pieciešamas kādas baktērijas vai sēnes augsnē, kas dod da-bības vielas. Iespējams, kādam ir vilšanās: kur tad ir tās 50 sugas? Taču nevarām gaidīt, ka tas, kas dabā veidojas desmi-tiem gadu ilgā posmā, izauga vienā gadā. Jābūt pacietīgiem, ka šie plāvas kvadrātmētri ir pus-pilieni okeānā. Šogad, monitorējot sējēju veikumu, redzam, ka no 17-18 augu sēklīpām ir uzīgušas kādas piecu sešu sugu sēklas. Sēklā var būt nē-auglīga, kukaiju izēsta, turklāt atsevišķām sugām līdz digšanai pālet